

ПРАВА ЛЮДИНИ ТА ПУБЛІЧНЕ ВРЯДУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

МАТЕРІАЛИ
У МІЖНАРОДНОГО ПРАВНИЧОГО ФОРУМУ

10 червня 2022 р.
Чернівці

УДК [342.7:35](477)
ББК 67.9(4Укр)300,32 я43
П 68

Рекомендовано до друку Кафедрою публічного права
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Протокол № 11 від 7 червня 2022 р.

Редакційна колегія:

Ковбас І.В.	Голова ГО «Правничий Щит», д.ю.н., доц. кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Бабін І.І.	Заступник голови ГО «Правничий Щит», к.ю.н., доц. кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Ющик О.І.	к.ю.н., доц. кафедри кримінального права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Торончук І.Ж.	к.ю.н., доц. кафедри Європейського права та порівняльного правознавства юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Дрегіч Васіле	професор факультету права та адміністративних наук, Університет Овідія в Констанці, Румунія
Крайній П.І.	Заступник голови ГО «Правничий Щит», ас. кафедри публічного права юридичного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Права людини та публічне врядування в сучасних умовах :

П 68 Матеріали V Міжнародного правничого форуму, 10 червня 2022 р., м. Чернівці/ Уклад. І.В. Ковбас, І.І. Бабін, О.І. Ющик, І.Ж. Торончук, П.І. Крайній. Чернівці: Технодрук, 2022. 324 с.
ISBN 978-617-8034-4

Збірник містить матеріали доповідей учасників V Міжнародного правничого форуму «Права людини та публічне врядування в сучасних умовах».

Міжнародний форум присвячено проблемам правового регулювання прав людини та публічного врядування в сучасних умовах.

УДК [342.7:35](477)
ББК 67.9(4Укр)300,32 я43

Автори несуть повну відповідальність за підбір і точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

© ЧНУ ім. Юрія Федьковича, 2022
© Ковбас І.В., Бабін І.І., 2022
© ЮФ КП, 2022
© ПВКФ «Технодрук», 2022

ISBN 978-617-8034-4

ЗМІСТ

Вітальне слово Голови комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Сергія Бабака та голови підкомітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій Валерія Колюха.....10

НАУКОВІ ДОПОВІДІ СЕКЦІЙ

**«ПРАВА ЛЮДИНИ – ОСНОВОПОЛОЖНИЙ ПЛАСТ КОНСТИТУЦІЙ»
«СУДОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО
РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ».
«ЗАХИСТ ПРАВ ЛЮДИНИ ПУБЛІЧНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ В СУЧАСНИХ
УМОВАХ»**

Колюх В.

Інститут конституційної скарги як засіб правового захисту прав і свобод людини і громадянина 11

Вдовічен В.А.

Інформаційний простір як об'єкт охорони адміністративної відповідальності ... 13

Лученко Д.В.

Безпосереднє здійснення влади народом: особливості, зумовлені цифровою епохою..... 16

Коломоєць Т.О.

«М'яка» нормативна модель обмеження щодо сумісництва та суміщення публічних службовців – вимога воєнного часу..... 18

Колпаков В.К.

Адміністративне право: еволюція до людиноцентризму..... 20

Коваль М.В.

Деякі питання щодо впливу людського фактору в управлінську діяльність відносно керування справами суспільства та держави..... 23

Кузьменко О.В.

Тимчасовий захист та статус біженця як форми міжнародного захисту громадян України від російської агресії в країнах ЄС 28

Стрельцова Є.Д.

Закріплення прав людини в положеннях міжнародного приватного права: окремі аспекти..... 32

Гаврилюк Р.О., Пацурківський П.С.

Методологічне значення Рішення Європейського суду з прав людини щодо альтернативного вирішення спору у справі «Компанія «Регент» проти України (заява №773/03) від 3 квітня 2008 року..... 35

Щербанюк О.В., Бзова Л.Г.

Кримінальне правосуддя в умовах воєнного часу..... 39

Кириченко О.А.

Альтернативний варіант розвитку редакції статті Основного закону про базисні оперативні та бюрократичні порядки забезпечення дотримання та відновлення правового статусу людини..... 41

Діхтієвський П.В., Пашинський В.Й.

Публічне управління обороною у Сполучених Штатах Америки..... 47

Решота В.В.

Проблеми доступу до адміністративних судів під час дії воєнного стану..... 50

Огерук І.С.	
Особливості судового контролю у кримінальному провадженні в умовах правового режиму воєнного стану.....	164
Гловюк І.В.	
Деякі питання надання правової допомоги потерпілим в умовах воєнного стану	167
Орловська Н.А.	
Актуальні питання практики ЄСПЛ щодо відповідальності за геноцид.....	170
Андрушко А.В.	
Проблемні питання імплементації норм міжнародного права про відповідальність за злочини проти людяності.....	173
Балобанова Д.О.	
Динаміка кримінального права України в умовах воєнного стану.....	175
Vasile T. Drăghici	
The crime of genocid in the light of the Romanian criminal law.....	178
Кришевич О.В.	
Проблемні питання кримінальної відповідальності за шахрайство в умовах воєнного стану.....	181
Острогляд О.В.	
Кримінально-правова політика в умовах правового режиму воєнного стану: аспект заохочувальних норм.....	185
Тимофєєва Л.Ю.	
Точність кваліфікації злочинів в умовах воєнного стану.....	188
Політова А.С.	
Поширення торгівлі людьми в умовах збройного конфлікту в Україні.....	191
Ланцедова Ю.О.	
Розвиток розуміння сутності правового статусу людини та головного конституційного обов'язку з його утвердження і забезпечення.....	194
Попович О.В.	
Гносеологічні проблеми розвитку кримінального законодавства в умовах правового режиму воєнного стану.....	196
Репецький С.П.	
Актуальні проблеми кримінальної відповідальності за порушення законів та звичаїв війни.....	199
Островський С.О.	
Поняття взаємодії в системі правоохоронних органів України.....	202
Колодяжний М.Г.	
Захист права громадян на безпеку у сфері дорожнього руху в Україні.....	205
Степанова Ю.	
Щодо видів кримінальних правопорушень, протидія яким здійснюється Державною прикордонною службою України.....	208
Шевчук А.В., Боднарук О.М.	
Псевдоволонтерство та «білокомірцеве мародерство»: кримінально-правові новели.....	210
Ющик О.І.	
Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України.....	213
Гусар Л.В., Тома М.Г.	
Кримінологічна характеристика особистості терориста.....	216

*Андрушко А.В., д.ю.н., доц., професор
кафедри кримінального права та
процесу Ужгородського національного
університету*

Проблемні питання імплементації норм міжнародного права про відповідальність за злочини проти людяності

У ч. 1 ст. 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду вказано, що «злочин проти людяності» означає будь-яке з передбачених у зазначеній статті діянь, за умови, що вони вчиняються в рамках широкомасштабного або систематичного нападу на будь-яких цивільних осіб, якщо такий напад вчиняється свідомо. Йдеться про такі діяння, як: а) вбивство; б) винищення; с) поневолення; д) депортація або насильницьке переміщення населення; е) ув'язнення або інше жорстоке позбавлення фізичної свободи в порушення основоположних норм міжнародного права; ф) катування; г) зґвалтування, оборнення в сексуальне рабство, примус до проституції, примусова вагітність, примусова стерилізація або будь-які інші форми сексуального насильства порівнянної тяжкості; h) переслідування будь-якої ідентифікованої групи або спільноти з політичних, расових, національних, етнічних, культурних, релігійних, гендерних або інших мотивів, які повсюдно визнані неприпустимими згідно з міжнародним правом, у зв'язку з будь-якими діяннями, зазначеними в даному пункті, або будь-якими злочинами, що підпадають під юрисдикцію Суду; і) насильницьке зникнення людей; j) злочин апартеїду; к) інші нелюдські діяння аналогічного характеру, що полягають в умисному заподіянні сильних страждань чи серйозних тілесних ушкоджень або серйозної шкоди психічному чи фізичному здоров'ю [1].

Чинному вітчизняному кримінальному законодавству, на відміну від законодавства більшості розвинутих держав світу, не відома концепція злочинів проти людяності. При цьому КК України передбачає відповідальність за цілий ряд згаданих вище діянь, однак відповідні кримінально-правові заборони розміщені не в розділі XX Особливої частини, а в інших розділах кримінального закону. Йдеться, таким чином, про загальнокримінальні злочини, які, як зазначалося вище, можуть визнаватися злочинами проти людяності лише за певних умов.

Водночас необхідно мати на увазі, що відсутність у КК України статті про відповідальність за злочини проти людяності не дозволяє відобразити специфічну правову природу злочинів проти людяності як окремої категорії міжнародних злочинів. Своєю чергою, це не дозволяє забезпечити незастосування строків давності за вказані діяння, передбачити за їх вчинення більш суворі покарання, ніж за загальнокримінальні злочини, тощо.

Слід зазначити, що ще 20 травня 2021 р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного кримінального та гуманітарного права», який 7 червня цього ж року було направлено на підпис Президенту [2]. Проте цей закон главою нашої держави не підписаний досі.

Серед іншого, вказаний акт передбачає доповнення КК України ст. 442-1 «Злочини проти людяності».

Позитивно оцінюючи такий крок вітчизняного законодавця, все ж вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі проблеми імплементації норм міжнародного права про відповідальність за злочини проти людяності.

Вслід за Римським статутом Міжнародного кримінального суду український законодавець передбачив, що злочином проти людяності вважатиметься умисне вчинення (заподіяння) в межах усвідомленого широкомасштабного нападу або систематичних нападів на цивільне населення: 1) переслідування, тобто обмеження основних прав людини за політичними, расовими, національними, етнічними, культурними, релігійними, статевими або іншими ознаками дискримінації, визначеними міжнародним правом; 2) депортації населення, тобто примусового і за відсутності підстав, передбачених міжнародним правом, переміщення (виселення) однієї чи кількох осіб з місцевості, на території якої вони законно перебували, на територію іншої держави; 3) насильницького переміщення населення, тобто примусового і за відсутності підстав, передбачених міжнародним правом, переміщення (виселення) однієї чи кількох осіб з місцевості, на території якої вони законно перебували, до іншої місцевості у межах однієї держави; 4) зґвалтування, сексуальної експлуатації, примушування до зайняття проституцією, примусової вагітності, примусової стерилізації або будь-яких інших форм сексуального насильства; 5) оборнення в рабство або торгівлі людьми; 6) насильницького зникнення; 7) незаконного позбавлення волі; 8) катування; 9) середньої тяжкості або тяжкого тілесного ушкодження. Вказані діяння приписується карати позбавленням волі на строк від семи до п'ятнадцяти років. Крім того, у ч. 2 ст. 442-1 диференційовано відповідальність (передбачено покарання у виді позбавлення волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічне позбавлення волі) за умисне вчинення в межах усвідомленого широкомасштабного нападу або систематичних нападів на цивільне населення апартеїду, винищення, вбивства [2]. Зрозуміло, що подібна диференціація кримінальної відповідальності є правом національного законодавця і жодним чином не суперечить положенням міжнародних договорів.

Зазначимо, що ключовими контекстуальними елементами злочинів проти людяності є широкомасштабний або систематичний напад на цивільне населення. У примітці 1 до ст. 442-1 вказано, що під нападом на цивільне населення у цій статті слід розуміти вчинення будь-якого з діянь, зазначених у цій статті, проти цивільного населення на виконання або на підтримку політики держави чи організації, спрямованої на вчинення такого нападу [2].

Визначення нападу, надане вітчизняним законодавцем, не можна оцінити цілком схвально. У примітці до ст. 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду вказано, що напад на будь-яких цивільних осіб означає лінію поведінки, що включає вчинення актів, зазначених у цій статті, проти будь-яких цивільних осіб, застосовуваних в цілях проведення політики держави чи організації, спрямованої на вчинення такого нападу, або з метою сприяння такій політиці [1]. У сучасній доктрині міжнародного кримінального права підкреслюється, що термін «напад» має тлумачитись як лінія поведінки або радше як кампанія чи операція; при цьому напад не має бути обов'язково насильницького характеру. Для кваліфікації діяння як злочину проти людяності важливою є спрямованість нападу на цивільне населення, тобто невідповідність жертв серед цивільного населення [3, с. 432].

Таким чином, можна зробити висновок, що визначення нападу на цивільне населення, надане вітчизняним законодавцем, є недосконалим, адже Римський статут Міжнародного кримінального суду виходить з того, що напад має бути лінією поведінки, що включає вчинення актів, зазначених у вказаній статті, проти будь-яких цивільних осіб. У спеціальній літературі з цього приводу підкреслюється, що одиничний акт, спрямований проти цивільного населення, не формує напад у розумінні ст. 7 Римського статуту, а вимога щодо широкомасштабності або

систематичності застосовна якраз до нападів, а не до одиничних актів [3, с. 432].

Ні в ст. 7 Римського статуту Міжнародного кримінального суду, ні в аналізованій ст. 442-1, на жаль, не пояснюється, що слід розуміти під широмасштабністю і систематичністю нападів як альтернативними вимогами до контексту злочинів проти людяності. Водночас розуміння вказаних контекстуальних елементів розглядуваних злочинів пов'язане з певними труднощами. Тракткування широкомасштабності і систематичності нападу міститься у практиці Міжнародного кримінального суду. Широкомасштабність визначається Міжнародним кримінальним судом за географічним критерієм і критерієм кількості жертв. Можливі різні варіанти поєднання цих критеріїв: значне географічне охоплення і значна кількість жертв, незначне географічне охоплення і відносно незначна кількість жертв, незначне географічне охоплення і значна кількість жертв. Систематичність виявляється в організованому характері актів насильства; вона досить тісно пов'язана з існуванням політики, спрямованої на вчинення злочинів проти людяності [3, с. 433]. У зв'язку з викладеним у примітці до пропонованої ст. 442-1 КК України видається доцільним роз'яснити зміст широкомасштабності і систематичності нападу на цивільне населення.

Проблемою при імплементації норм міжнародного права про відповідальність за злочини проти людяності є також те, що різні міжнародні договори передбачають різні стандарти криміналізації окремих із розглядуваних діянь. Так, наприклад, серйозними відмінностями характеризується визначення насильницького зникнення, наведене у Римському статуті Міжнародного кримінального суду та у Міжнародній конвенції про захист усіх осіб від насильницьких зникнень.

Список використаних джерел

1. Римський статут Міжнародного кримінального суду. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text

2. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо імплементації норм міжнародного та гуманітарного права від 27 грудня 2019 р. № 2689. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67804

3. Теорія та практика міжнародного кримінального права: підручник / за ред. проф. Н.А. Зелінської. Одеса: Фенікс, 2017. 582 с.

*Балобанова Д.О., д.ю.н., доц.,
професорка кафедри кримінального
права і кримінології Львівського
державного університету
внутрішніх справ*

Динаміка кримінального права України в умовах воєнного стану

24 лютого 2022 р. був виданий Указ Президента України №64/2022, затверджений Законом України №2102-IX від 24.02.2022 р. «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні». Це не тільки початок нової сторінки життя всіх в нашій країні, а й нормативний акт, який викликав суттєві зміни в правовій системі України. Не минуло це й кримінальне право та законодавство. Можна, навіть, зазначити, що ця галузь, яка стоїть на охороні найважливіших суспільних відносин, отримала надзвичайно значну кількість нових положень.